

**OPINIA NA TEMAT OPIEKI NAPRZEMIENNEJ NAD DZIEĆMI WYDANA NA
PROŚBĘ
WIELKOPOLSKIEGO STOWARZYSZENIA OBRONY PRAW OJCA**

Prof. dr hab. Anna Brzezińska

*Instytut Psychologii Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Poznań, 20 kwietnia 1994.*

1.

System tzw. naprzemiennego nadzoru sprawowanego nad dziećmi w przypadku rozbieżności rodziców ma za swój podstawowy cel umożliwienie dzieciom swobodnego kontaktowania się z obojgiem rodziców w sytuacji pozbawionej napięć, powiązanych z brakiem porozumienia między nimi, wynikających z istniejących między nimi konfliktów. Jego cel nadrzędny to zatem dobro dziecka i respektowanie prawa do swobodnego przebywania i z matką i z ojcem.

2.

System ten z drugiej strony umożliwia obojgu rodzicom, po rozwodzie, sprawowanie opieki nad dzieckiem, kierowanie jego rozwojem, udzielanie pomocy w sytuacjach tego wymagających, stanowi wsparcie dla podtrzymywania naturalnej więzi z dzieckiem. Zatem służy też dobru obojga rodziców.

3.

Aby opieka naprzemienna spełniła swoje oba cele związane z dobrem dziecka i z dobrem obojga rodziców musi moim zdaniem odpowiadać pewnym warunkom:

* Wymaga zawarcia kontraktu między rodzicami jasno precyzującego zasady jej sprawowania,

* Kontrakt ten obowiązuje obie strony, obie też strony powinny mieć prawo odwołania się do trzeciej strony w przypadku, gdy druga strona narusza jakieś elementy umowy (np. utrudnia przejęcie dziecka, nie informując o tym, co się z nim dzieje w trakcie pobytu u danej strony, nastawia dziecko negatywnie wobec drugiej strony),

* Opieka ta nie może zaburzać funkcjonowania dziecka w innych niż rodzina środowiskach (może to mieć miejsce, gdy dziecko uczęszcza do przedszkola czy szkoły, a któregoś z rodziców nie mieszka blisko szkoły czy przedszkola),

* Należy kierować się wiekiem dziecka, im jest młodsze tym ważniejsza jest stabilność otoczenia, dając mu niezbędne dla prawidłowego rozwoju poczucie bezpieczeństwa. Jeżeli opieka dotyczy rodzeństwa, wtedy młodsze dziecko ma oparcie w starszym i jest to sytuacja dla niego korzystna.

4. Opieka naprzemienna wymaga zatem odpowiedniego stopnia dojrzałości obojga rodziców: dojrzałości społecznej, gotowości do pójścia na kompromis, kultury osobistej. Stawia to wysokie wymagania przed obojgiem rodziców, związane z tym, iż pomimo istniejących między nimi nieporozumień (proces ten zakończył się rozwodem i z punktu widzenia interesów rodziców sytuacja została rozwiązana), jeżeli rzeczywiście mają na uwadze dobro dziecka potrafią dojść do porozumienia między sobą w kwestii wychowywania go. Bez takiego porozumienia dziecko staje się obiektem przetargu i opieka naprzemienna służy realizacji jedynie celów osób dorosłych, a nie dobru dziecka.

5. W przypadku orzekania o tym, kto powinien sprawować opiekę nad dzieckiem (u kogo

dziecko pozostanie po rozwodzie rodziców) bierze się zwykle pod uwagę jakość więzi dziecka z rodzicami. Jest to złudne kryterium. Poza sytuacjami wyjątkowymi, kiedy jedno z rodziców zniszczyło lub osłabiło swą więź z dzieckiem przed i w trakcie orzekania rozwodu dzieci w badaniach psychologicznych najczęściej ujawniają jednakowo silną więź z obojgiem rodziców. **Należy wtedy brać pod uwagę to, które z rodziców gwarantuje w większym stopniu bezkonfliktowe umożliwienie dziecku kontaktów z drugim z rodziców, które z nich nie będzie nastawiało dziecka negatywnie wobec drugiego, które potrafi uszanować w większym stopniu prawo dziecka do swobodnego kontaktowania się z drugim z rodziców. Nie zawsze jest to matka, której najczęściej przyznaje się prawo do sprawowanie bezpośredniej opieki nad dzieckiem.** Matka, która widzi siebie, jako osobę wygraną, a swego byłego męża jako przegranego będzie miała silną tendencję do utrudniania kontaktów dziecka z ojcem, będzie jej trudno zachować dystans wobec tych kontaktów, może też deprecjonować ojca w oczach dziecka, aby wzmocnić w nim niechęć do kontaktów z nim, a jednocześnie bardziej związać z sobą. Takie jej zachowania będą świadczyły o tym, iż nie bierze pod uwagę dobro dziecka, a jedynie swój własny interes. Ujmując to inaczej, świadczy to o braku dojrzałości społecznej. W takim przypadku orzekanie o opiece naprzemienną trzeba rozważyć niezwykle ostrożnie i przewidzieć możliwość ingerencji osób trzecich, np. z Komitetu Obrony Praw Dziecka.

Konkluzja:

- * Opieka naprzemienna to wartościowy sposób rozwiązania problemu opieki nad dzieckiem w przypadku rozwodu jego rodziców,
- * Warunkiem koniecznym jest zawarcie precyzyjnego kontraktu między stronami,
- * Przestrzeganie warunków kontraktu musi być nadzorowane przez osoby trzecie, np. KOPD,
- * W przypadku nie respektowania kontraktu dzieci powinny pozostać przy tym z rodziców, który daje lepsze gwarancje na pozytywny kontakt z drugim z rodziców (decyzję taką należy podjąć na podstawie przeprowadzonych obserwacji w trakcie realizowania opieki naprzemienną oraz jeżeli to konieczne dodatkowych badań psychologicznych obojga rodziców i dziecka).

Prof. dr hab. Anna Brzezińska